

Te veel willen, te weinig weten

Sociaal-wetenschappelijke deskundigen staan in beleidskringen niet hoog aangeschreven. Keer op keer kan men verhalen horen over het geringe praktische nut dat hun omvangrijke studies afwerpen, over de irrelevantie van veel ten behoeve van het beleid ondernomen research, en over de eigengereidheid of zelfs arrogantie van de deskundigen zelf, die zich beklagen te worden gepresseerd op een wijze die niet bij wetenschappelijke arbeid past.

In deze aflevering wordt in drie heel uiteenlopende bijdragen de ontoereikendheid van de wetenschap inzake beleid gedemonstreerd. Zoon biedt een kijkje in de keuken van wat met een mooi woord 'integrale planning' wordt genoemd. Het is een tragikomische geschiedenis omdat met het groeien van de massa materiaal de aanvankelijke beleidsdoeleinden werden gereduceerd, zodat de onderzoeksgegevens inmiddels een academische waarde hebben gekregen.

De grote fout is geweest, aldus Zoon, dat men te ambitieus is geweest — en dat ook tevoren heeft geweten! — daar verantwoorde integrale planning bij de gegeven informatie onmogelijk aan termijnen is te binden. Men wilde te veel, men wist te weinig, en men geloofde dat die kennis in korte tijd zou zijn aan te vullen.

Berting geeft een hier en daar ironisch commentaar op de *Nota Kunst en kunstbeleid* van C.R.M. Zijn verhaal is niet tragi-komisch, alleen maar komisch. Zijn droog opsommend stuk is een nagenoeg vernietigende kritiek op de quasi-wetenschappelijke praat die hier via een officieel overheidsstuk aan de man wordt gebracht. Ook aangaande kunst en cultuur weten we te weinig, maar de samenstellers van de nota hebben dit kennelijk geen bezwaar gevonden om een grote 'wetenschappelijke' broek aan te trekken. Ze komen bij Berting echter 'met de billen bloot'. Gunther Moor en Van Hezewijk tappen uit een heel ander vaatje, dat uit het laboratorium van de moderne kennistheorie. Hun helder maar niet gemakkelijk betoog besluit tot een houding van afstandelijkheid bij de wetenschapsbeoefenaar ten opzichte van het beleid. De wetenschap, aldus hun conclusie, kán beleidsrelevantie eenvoudig niet als criterium kiezen. Ten onrechte ook laten wetenschappelijke deskundigen zich er toe verleiden beleid te legitimeren en status te geven. In feite geven zij een kennistheoretische kanttekening bij wat Zoon en Berting in termen van empirische analyse van een bepaald beleid demonstreren. Moor en Van Hezewijk stellen niet het laatste woord te hebben in deze materie; integendeel, hun principiële standpunt is juist dat 'laatste woorden' in de wetenschap niet voorkomen. Het blijft dan ook een open vraag of hun pessimisme met betrekking tot het maatschappelijk nut van wetenschap geheel en al gerechtvaardigd is.

Wat de beide andere auteurs aantonen is in ieder geval dat wetenschappelijke onderzoekers er goed aan doen zich niet te snel ter beschikking te stellen van ambitieuze politici. Zij lopen het risico altijd in een of ander opzicht te falen: de noord-nederlandse onderzoekers verliezen het geduld van de beleidvoerders omdat ze te langzaam en te lacuneus produceren, de sociologen van C.R.M. verspelen hun respect in wetenschappelijke kring door zich al te gretig voor een politiek karretje te laten spannen.

Indien de beoefenaars van de sociale wetenschappen tekort schieten, zouden ze het in ieder geval kunnen doen met schone handen.